

Akebi Wein: Haruki Murakami v českém překladu – Problémy překladů ze vzdáleného jazyka
(Haruki Murakami: Konec světa & Hard-boiled Wonderland v překladu Tomáše Jurkoviče)

Ústav bohemistických studií FF UK
Praha 2011

Posudek vedoucího bakalářské práce

Předložená bakalářská práce se zabývá problémy překladu ze vzdáleného jazyka, konkrétně japonštiny. Autorka podrobila mnohačetné analýze překlad pětisetstránkového románu *Konec světa & Hard-boiled Wonderland* světově proslulého japonského spisovatele Haruki Murakamiho do češtiny. Vytkla si za cíl zmapovat potíže, které překladatel musí řešit, aby úspěšně převedl do češtiny a do českého prostředí dílo vzdálené jak jazykově, tak kontextově i kulturně.

Práce se skládá ze čtyř kapitol. **První kapitola**, vytvářející teoretický rámec vlastního výzkumu, je členěna do tří podkapitol. V první autorka zmiňuje základní předpoklady dobrého překladu, v druhé se blíže věnuje překladu ze vzdáleného jazyka, jenž vyžaduje mimo jiné značnou míru interpretačního umění, které dokáže propojit rozdíly mezi výchozím a cílovým jazykem. Nejdůležitější rozdíly mezi češtinou a japonštinou jsou stručně, avšak výstižně zmapovány ve třetí podkapitole věnované česko-japonským jazykovým úskalím. Týkají se všech jazykových rovin: fonologické, morfologické, syntaktické, lexikální, pragmatické. Nejde jen o znakové písmo, ale i o zcela odlišnou gramatickou stavbu jazyka. Patří sem jednak odlišná kulturní tradice a japonské reálie, ale také konotace (řada japonských slov má někdy i několik různých denotačních významů) a asociace podmíněné kontextem. Dalším oříškem pro českého překladatele jsou různé stupně vyjádření zdvořilosti v japonštině.

V **druhé kapitole**, která je rovněž členěna do tří podkapitol, se autorka stručně věnuje autorovi a jeho dílu, hlavně pak stylu jeho tvorby. V závěru kapitoly více pojednává o románu, jehož překladu se věnuje ve třetí kapitole.

Třetí kapitola představuje vlastní jádro práce. V první části, rozdělené do 10 menších pododdílů, se autorka zabývá problematikou překladu jednotlivých slov a frází (amerikanismy, novotvary, synonyma, expresivní výrazy, zvukomalebná slova). V druhé podkapitole se zamýšlí nad problémy týkajícími se stavby celých vět, odstavců a kapitol (otázky adekvátního překladu času, tykání a vykání, oslovení čtenáře). Všechny zmíněné případy jsou vhodnými ilustracemi adekvátního překladu, který je opodstatněný buď tam, kde v cílovém jazyce chybí ekvivalentní jazykové prostředky, anebo tam, kde by doslovný překlad posunul celkové vyznění díla do nežádoucí roviny. V třetí podkapitole se pak autorka věnuje pragmatické rovině překladu, tj. překladu reálií, symbolů a autorských metafor.

Závěrečná kapitola práce zcela netradičně ve formě interview s Tomášem Jurkovičem, překladatelem Murakamiho knih do češtiny, výstižně shrnuje a osvětluje poznatky, které autorka během rozboru překladu nastínila.

Autorka se s cíli vytčenými v úvodu práce vypořádala obstojně, struktura práce je přehledná. Z hlediska jazykového a mimojazykového rozboru překladu a zpřístupnění díla českému čtenáři byla analyzovaná knížka zvolena vhodně. V práci najdeme řadu zajímavých postřehů a příkladů. Jazykovou a formulační stránku práce autorka též zvládla celkem dobře.

Přesto práce obsahuje některé jazykové a myšlenkové neobratnosti. Týkají se špatného slovosledu či interpunkce (s. 11 – *jak z klasické tak z moderní japonské literatury*, s. 12 – *vztahy se nevyjadřují pády nýbrž pomocí partikulí*, s. 13 – *Zatímco v češtině jsme schopni...*, s. 17 – *četl jsem ho právě, když ...*, s. 29 – *odlišný příměr, než*, s. 43 – *v hlubokém údolí které...*, s. 53 – *Přestože čeština a japonština se liší v mnoha ohledech...*), anebo jednotlivých nepřesností formulačního charakteru, ať už morfologicko-syntaktického či stylistického (s. 12 – *gramatických ukazatelů jako je zájmeno, číslo či rod; přizpůsobilo se pro fonetický zápis*; s. 13 – *a v případě i archaického onikání; je slovem modifikujícím čínskému čtení; Ty velmi*

plasticky vyjadřují...; s. 15 – Téma zobrazování současného městského života; více krátkých děl, s. 16 – do Princeton University; Zpátky v Japonsku zveřejnil; s. 17 – jak ho zaujaly i Kafkovými dopisy, s. 26 – japonština říká prostě v singuláru; s. 28 – hledat možnosti ze synonym; s. 39 – To budí ohlas českých čtenářů, s. 54 – stránky o Haruki Murakamiho). V neposlední řadě narazíme též na chybné užití českých slov z hlediska jejich sémantiky (s. 10 – V japonské literatuře se často objevují reálie, které jsou pro českého čtenáře bezpříznakové, s. 11 – jsou dobře čitelné pro čtenáře, s. 20, 23 – průběh ročních dob, s. 29 – ekvivalent prostého slovesa říct, apod.

Po formální stránce autorce dále vytýkám:

- kanonické členění kapitol není přesné (např. Srovnání originálu s překladem, značené jako 3.1, je ve skutečnosti název celé třetí kapitoly, nejde tedy o první podkapitolu; tato nepřesnost se týká celé práce);

Po obsahové stránce autorce zásadně vytýkám:

- nedostatečné citování zdrojů, obecně málo citací a odkazů na použitou literaturu (obzvlášť je postrádám v první kapitole pojednávající o typologii japonštiny, str. 11-13, ve druhé kapitole věnující se stylu, obsahu a ohlasu Murakamiho děl, s.15-24, – vyskytují se sporadicky jen na str. 16, 17, 19 a 20 – , ale také ve třetí kapitole při ukázkách a rozboru jednotlivých překladatelských postupů);
- ve třetí kapitole některé překladatelské postupy mohly být hojněji ilustrovány příklady;
- u některých zjištění chybí vlastní komentář (např. 3.2.8, 3.3.1 a také jinde);
- míra zobecnění příkladů uváděných ve třetí kapitole je někdy nepostačující: autorka se bez vyslovení vlastního stanoviska při výběru a rozboru konkrétních příkladů příliš často odvolává na vysvětlení a přístup překladatele, přestože je tomuto bodu trefně věnována celá čtvrtá kapitola, která prakticky osvětluje překladatelské postupy a teoreticky se dotýká běžné překladatelské praxe;
- seznam odborné literatury mohl být rozsáhlejší.

Přes uvedené nedostatky předložená bakalařská práce jako celek (ovšem z hlediska úrovně a z pohledu češtiny, nikoli japonštiny, kterou posoudí japanolog ve svém oponentském posudku) splňuje po formální a obsahové stránce běžné požadavky na bakalářské práce kladené, a proto ji doporučuji k obhajobě. Vzhledem k výše uvedeným nedostatkům, navrhuji stupeň hodnocení **velmi dobře**.

V Praze dne 21. 6. 2011

PhDr. Ana Adamovičová